

שאלה: בתחילת פרשת המרגלים, כותב רש"י (במדבר יג, ג) כי הם היו אנשים חשובים, וגם היו כשרים. לשון המדרש במדבר רבה (טז, ד) חזקה ביותר: "ואקח מכם י"ב אנשים". מכאן שהיו צדיקים, בפני ישראל ובפני משה. ואף משה לא רצה לשלחם מדעת עצמו עד שנמלך בהקב"ה על כל אחד ואחד 'פלוני משבט פלוני' ואמר לו [הקב"ה] 'ראויים הם'. ומניין שאמר הקב"ה שהיו ראויים? שנאמר (במדבר יג) 'וישלח אותם משה ממדבר פארן על פי ה''. ואחר כך לסוף ארבעים יום נהפכו ועשו כל הצרה וגרמו לאותו דור שילקה באותה המכה.

איך קורה שאנשים צדיקים ייכשלו בחטא חמור כזה לכפור באמונה שהקב"ה ילחם מלחמותינו, ושיקיים ה' את הבטחתו להביא את עם ישראל לארץ המובטחת?

תשובה: בספר הזוהר מוסבר כי המרגלים חששו פן כאשר יגיעו ארצה יחליפו אותם במנהיגים אחרים. גאווה קיננה בלבותיהם והעבירה אותם על דעתם. עת שהיו במדבר הם היו לראש. ובבואם לארץ ישראל, וכבר עם ישראל אינם עסוקים בתורה אלא בחקלאות ועיסוקים נלוים. ומי יפנה אליהם? ומי יבקש את עצתם? ומי ישמע בקולם? ועוד, עת שהיו במדבר היו מרוכזים תוך מחנה של כמה קילומטרים בודדים. אבל בבואם ארצה והעם יתפזר למרחבי ארץ, צפון דרום, ומזרח מערב, המנהיגים יהיו בטלים ומבוטלים ויפסידו רמת חשיבותם.

חטא זה של "אנשים צדיקים" מוזכר על ידי מסילת ישרים (סוף פרק יא).

וזוה גם מה שאירע לקורח, עת שחלק על משה רבינו. הוא היה "קדוש" ופורש מהנשים. מסופר שאחד מהעוזרים לקורח הוא און בן פלת. אשתו הצילה אותו בו ביום מלצאת להפגנה יחד עם קורח נגד משה רבינו. כיצד? תיכננה שלא ישתתף במרד הזה. ישבה על פתח החצר שלה, הורידה הכיסוי משערות ראשה והיתה מסתרקת. כל מי שבא לשם לקרוא לו לבוא, נרתע מהמראה של אשה בגילוי שערות וחזר לאחור, בלי לקרוא לאון. לקיים מה שאמר קורח "כי כל העדה כולם קדושים" (סנהדרין קט ע"ב).

ובכן כיון שקורח בקש קדושה, בקש לשרת ככהן גדול, בקש התעלות, מה גרם למפלתו? הגאווה. אדם צריך להיות עניו ולחכות שאחרים יגדלו אותו, ולא שהוא יגדיל את עצמו.

ומכאן חזרה לחטא המרגלים. גם רב שמגיע לגיל מבוגר, נניח גיל שמונים (או פחות מזה אם אינו מתפקד בכל כוחו) עליו לפרוש מתפקידו ולתת לאחרים

הצעירים ממנו לשאת במנהיגות. אין לאדם להרגיש "אם לא אני, מי יכול לנהל את הדור?" זו גאווה נטו.